

Benedek Szabolcs

Milyen borítékot kaptál?

(Részlet az *Ez nem Amerika* című, készülő regényből)

A szerkesztőt eddig személyesen nem, de hírből és látásból ismerte Árpád. Gyakran látta vézna, imbolygó alakját az egyetem folyosóján, ahogy a falhoz tapadva sietős léptekkel oson, arcán megmagyarázhatatlan félelem, tekintete a szemüveg vastag lencsési mögött ide-oda verdes. Rendszerint dossziét cipelt a hóna alatt, Árpád úgy sejtette, kéziratokkal. A folyóiratot a megyei tanács és a pártbizottság közösen adták ki, ugyanakkor a szerkesztőség minden tagja az egyetemen dolgozott, az is nyílt titok volt, hogy ott rakják össze a lapot az egyik tanszéki szobában. Igaz, van az impresszumban egy cím, amely egy szerkesztőségi szobát jelöl a tanács kulturális osztályán, de ott igazából nincs senki, legföljebb néha egy úgynevezett előadónő, aki nemigen tud semmiről. Az a feladata, hogy legépelje és postára adja a folyóirat leveleit.

– Már ha küldenek egyáltalán – jegyezte a egy Sándor nevű fiú, aki Árpáddal egy évfolyamra járt, ugyanakkor már talán ő maga se tudta, hogy a többszöri évisméltések miatt mióta koptatja az egyetem padjait. Idősebb volt náluk, és máshogy is nézett ki: nem viselt se szemüveget, se zakót, helyette télen-nyáron magasnyakú pulóver volt rajta, és a haját is megnövesztette, akár a beatnikek.

– Küldenek – mondta a Kati nevű lány, és mélyet szívott a cigarettájából. – Nekem válaszoltak. Igaz, pár hónappal később. Mondjuk eleve csak sokára kaptam meg, mert anyámék címét adtam meg, nem a kolecsét.

– Miért azt? – kérdezte Árpád, miközben őszinte érdeklődéssel fordult a Kata nevű lány garbóba bújtatott mellei felé.

– Nem akartam, hogy a kolecsban ezen csámcsogjanak. Érted, meglátják a fejléces borítékot... Rögtön híre megy, hogy verseket írok.

– Talán szégyelled?

– Nem szégyellem, de nem is akartam nagydobra verni. Arra gondoltam, ha megjelennek a folyóiratban, akkor majd kiderül.

– Milyen borítékot kaptál? – szólt közbe Sándor.

Kati bólintott, jelezvén, hogy érti a kérdést.

– Sajnos vastagot. Úgyhogy jobb is, hogy nem látta itt senki. Legközelebb nem postán küldöm, hanem odaadom nekik. Csak még írni akarok párat.

– Ez mikor volt?

– Régen. Még elsőéves voltam. Most már ismerem őket személyesen.

Árpád bólogatott. Tudta, hogy a másik kettő miről beszél. A vastag boríték azt jelenti, hogy a folyóirat nem fogadta el közlésre a beküldött írást, a szerkesztőség mellékelten visszajuttatja a cigarettaszagú kéziratot. A vékony boríték jelenti a jó hírt. Abban csupán egy pársoros gépelt levél lapul, miszerint a küldemény megnyerte a szerkesztők tetszését, az anyag rövidesen megjelenik a folyóirat valamelyik számában, addig türelmet kérnek, illetve örömmel látnak majd még hasonló kéziratokat a szerzőtől. A valamelyik szám több hónappal későbbit jelent, fél évet minimum, de az öröm akkor is jogos: a rangos, országosan jegyzett folyóirat leközi, az ember költőnek vagy írónak érezheti magát.

Mindezt másoktól tudták, egyelőre, legalábbis reményeik szerint. Megjelenésekről, elismertségről és díjakról álmództak. Arról, hogy végre nemcsak egymás olvasói lehetnek, hanem közönségük lesz, ünneplő közönségük. Őket nem a vizsgák, a szigorlatok, a szemináriumok és a jegyzetek érdekelték. Nem elégedtek meg azzal, ha jó jegy került a leckeönyvbe, vagy befejeződött a vizsgaidőszak. Többre vágytak. Csupa olyasmire, amit nemcsak egymásnak, de maguknak se szívesen mondtak volna ki. Attól tartottak, elrettennek, ha szembesülnek az álmaikkal.

– Ott van – mutatta szinte egyszerre Kata és Sándor.

Árpád ismerte ezt a fejet. Bár eddig úgy alakult, hogy egyik általa oktatott tantárgy se szerepelt a leckekönyvében, ez idővel, valamelyik felső évfolyamon bizonyára változni fog. A nevét pedig természetesen sokszor hallotta, nem csupán az egyetemmel kapcsolatban, hanem a megostromolni vágyott irodalmi világból is. Amennyire rettegetek tőle, legalább annyira tisztelték.

– Szerintetek már elolvasta?

– Mikor adtad oda?

– Négy hete. De nem neki adtam. Akkor össze bírtam volna kapcsolni a nevet és az arcot. A tanszéki titkárnőnek adtam oda, aki megígérte, hogy beteszi a fakkjába.

– Négy hete – Kata a homlokát ráncolta. Ilyenkor néhány pillanatra elveszíteni látszott tanáros külsejét, és úgy nézett ki, mint egy gondterhelt, az élet fájdalmait és a világ minden ostobaságát mélyen átérző művész. Árpád az efféle pillanatokban szokta úgy érezni, hogy egyszer még bele-szerethet Katába. – Az szerintem már elég hosszú idő ahhoz, hogy bele tudott nézni.

Árpád még egy megerősítő pillantás reményében Sándorra nézett, aki ugyancsak bólintott.

– Megvárunk itt.

– És ha sokáig tart?

Kata vállat vont.

– Nekem nincs semmi más dolgom.

– Nekem sincs – mondta Sándor is.

Árpád szerette volna, ha Sándornak lenne, ám ennek most nem adott hangot. Bekopogott a tanszéki titkárság ajtaján, benyitott, és kissé hebegve elmondta a titkárnőnek, hogy kit keres.

– Odabent van – mutatott a belső szoba irányába amaz, anélkül, hogy fölnézett volna a gépe-lésből. – De javításokkal kapcsolatban már nem fogad jelentkezést.

Árpád magyarázkodni akart, hogy más ügyben zavarná a tanár urat, aztán látta, hogy a titkárnő csak okádja magából a bagófüstöt, egyébként nem foglalkozik vele, úgyhogy tovább ment a belső szoba felé.

A tanár úr az íróasztal mögött állt. Bizonyára még nem volt ideje az érkezése óta leülni, vagy az is lehet, hogy nem is akart, mivel görnyedt testtartással, az asztallapra szinte teljesen ráhajolva néhány kiterített, sűrűn telegépelte papír tartalmát böngészgette. Erősen rövidlátó lehetett, hogy a szódásüveg vastagságú lencsék ellenére is ehhez a módszerhez kellett folyamodnia. Vagy talán keresett valamit a maga elé terített szövegben? Árpád a küszöbről nem tudta eldönteni, hogy évfolyamdolgozat, vagy esetleg egy nagyszabású, modern próza képezi-e a tanár úr számára a vizsgálat tárgyát. Mindenesetre megköszönrülte a torkát, amire a tanár úr kiegyenesedett, és olyan rémülten nézett Árpádra, mintha legalábbis kísértetet látna.

– Mit akar, kérem?

– A tanár úrhoz jöttem – válaszolta Árpád, kicsit megilletődve önnön rémisztő mivoltáról.

– Meghagytam, kérem, hogy nem fogadok el több jelentkezést a javításokra. Lejárt a határidő. Azt hiszem, még így is elég türelmes voltam.

– Nem a javítás ügyében jöttem. Pár héttel ezelőtt itt hagytam néhány verset... És most érdeklődnék, volt-e már ideje a tanár úrnak elolvasni...

– Hát, kérem, éppen ilyenkor... Mindegy, mindegy, maguknak mindig minden olyan sürgős... De hát mi a neve?

Árpád megmondta.

A tanár úr egyetlen bűvös mozdulattal összerántotta a szétdobált papírlapokat, az asztal szé-lére tolt, majd sietős léptekkel a szoba túlsó végéhez ment, ahonnét elhozott egy vastagabb és egy vékonyabb dossziét. Utóbbi Árpád fölismerni vélte, legalábbis úgy rémlett, hogy ugyanaz, amelyiket a tanár úr a hóna alá szokott szorítani a folyosón. Most mindkét dossziét letette az asztalra. Előbb a vékonyabban lévő papírlapokat futotta át, majd becsukta azt a dossziét, és elővette a másikat.

– Hát nézze, kérem, itt is vannak. Olvastam őket, most már emlékszem is. Nem voltam jó véle-ménnyel róluk. Afféle diákköri próbálkozásnak éreztem őket, ami egy folyóirathoz nagyon kevés.

Intett, hogy jöjjön közelebb, és az íróasztal fölött átnyújtotta a mostanára erősen meggyűrő-

dött írólapokat, amelyekre Árpád néhány héttel korábban hatalmas műgonddal, a félreütések és hibák elkerülésére minden idegszálával figyelve a legújabb verseit gépelte, miközben rendre szóváltásba keveredett azokkal, akik szintén a kollégiumnak a hallgatóság számára fenntartott egyetlen írógépére vártak.

– Fekete, fekete, fekete... Mindnyájan olvastunk Babitsot. És nemcsak azért, mert benne van a tananyagban. De amennyiben maga még netán valamiféle társadalomkritikát is akarna megfogalmazni, ami mondjuk a maga életkorában érthető, akkor se szólal meg benne a lírai én. Ezek itt egymás után helyezett, rímelő sorok. Azt látom, hogy a verstanhoz nagyjából ért. Megtanulta a könyvekből. Próbálkozik képek összegereblyezésével is. De ettől ez még nem lesz vers. Olvassa el még egyszer Babitsot, és nézze meg, ő mit kezdett a fekete országgal.

A többi papír tiszta volt, akár a szűz hó. Azokra a szerkesztő nem írt semmit. Úgy látszik, megelégedett a „fekete” melléknevet sűrűn emlegető költemény tanulmányozásával. Árpád arra gondolt, hogy megmondhatná a tanár úrnak, hogy amikor ezt a verset írta, eszébe se jutott Babits. Aztán úgy volt vele, fölösleges magyarázkodnia. A versek fölött megszületett az ítélet. A vastagabb dossziéba kerültek, aminek a fedele jóval tisztább volt, mint a vékonyé. Azt nem vitte sehova magával a tanár úr.

– Köszönöm – mondta rekedten.

Amaz biccentett, és ismét az asztal végébe áttolt gépelt papírokhoz nyúlt, jelezvén, hogy most már azokkal óhajt foglalatostkodni.

– Esetleg, ha lesznek még, megmutathatnám őket...?

A tanár úr nem válaszolt és nem is nézett rá.

Árpád kihátrált. Mielőtt a titkári szobából is kilépett volna, a verseit tartalmazó írólapokat gondosan összehajtogatta, és zakója belső zsebébe csúsztatta.

– Na, mi van? – kérdezte szinte egyszerre Kata és Sándor.

– Alapvetően tetszettek neki – Árpád remélte, hogy közben nem vörösödött el. – Viszont most van elég sok anyaguk. Nem tudja, melyik számba tehetné bele, úgyhogy inkább visszaadja őket. Majd később, ha írok még...

Az utolsó szavaknál makogni kezdett. Saját maga is szánalmasnak érezte, amit mondott. A legszívesebben kisírta volna magát Kata vállain. Az se baj, ha az arca közben a lány valamelyik keblére tapad.

– Velem is ezt csinálta – törte meg Sándor végtelennek tűnő másodpercek után a csöndet.

– Szerintem el se olvasta a novelláimat rendesen. Legföljebb az elsőt, amelyik legfelül volt. Olyanokat mondott, hogy nem érzi a novellákból érkező ízeket és szagokat. Majdnem mondtam neki, hogy akkor méltóztassék kifújni az orrát, szerkesztő elvtárs... Menjenek a picsába. Azt hiszik, övék a világ, és nem hajlandók senkit beengedni. Féltik a pozícióikat. Ez a vén szaros is mióta benne van már a szerkesztőségben? Két kézzel kapaszkodik a székébe, mintha valami atyaúristen lenne. Pedig képtelen volna akárcsak egy iskolai fogalmazást is megírni.

Sándor megrázta a fejét, amitől hosszú fürtjei szanaszét repkedtek, és most végképp úgy nézett ki, akár egy beatzenész a Magyar Ifjúság egyik elmosódott fotóján.

Az egyetemről továbbmentek a néhány utcával arrébb lévő, a piactér sarkán lévő söröző és italbolt felé. A bejárat előtt Sándornak eszébe jutott, hogy másnapra be kell adnia valamit, amihez még hozzá se kezdett, úgyhogy elköszönt. Árpád ezt megnyugvással vette tudomásul – nem mintha baja lett volna Sándorral, kedvelte ezt a fejet, csak éppen a garbón keresztül is észlelhető volt, hogy Kata modern lány, aki nem visel melltartót, és ez nagyban felcsigázta mind a képzeletét, mind az érzékeit –, majd mintha védelmezni akarná a kocsmában gyülekező és a városba piacozás címén bemotorozó téeszparasztoktól, átkarolta évfolyamtársnője vállát.

Az idő gyorsan szaladt, még úgy is, hogy Kata és Árpád a ragacsos és billegő asztal, valamint egy megfelezett Kőbányai fölött, a téeszparasztok figyelő tekintete előtt csókolóztak egy sort. Közben Árpád elzokoghatta, hogy a tanár úr szart a verseire, csupán egyet olvasott el, és az alapján hozott megsemmisítő ítéletet. Kata megértően simogatta a fejét. Ezután kézen fogva elsétáltak a kollégiumba. Kata előrement, és a női szárnyba belépve megnézte, hogy az ő szobájában mi a helyzet. A szobatársai sajnos odahaza voltak. Ekkor Árpád nézte meg, hogy a férfiszarnyban

tiszta-e a levegő. Ő már szerencsével járt. A szobatársai házon kívül tartózkodtak, és hogy egy ideig még ne is jöjjenek be, Árpád a kollégista hagyományoknak megfelelően a bezárt szobaajtó előtt hagyta a cipőit.

Miután Kata levetkőzött, Árpádot két dolog lepte meg. Az egyik, hogy a mellek szabadon engedve nem is tűntek olyan hatalmasnak. A másik, hogy a lányból meglehetősen izzadságszag áradt. Miután beléhatolt, Árpád igyekezett úgy helyezkedni, hogy ne kerüljön Kata hónaljához közel. Ez elég kiábrándító volt, de szerencsére a merevedésére nem hatott ártalmasan, sikerült is pár perc elteltével elélveznie. Hogy Kata mire jutott, arról fogalma se volt, nem volt még annyi tapasztalata, hogy ezt föl bírja mérni, a lány meg semmilyen jelét nem mutatta se örömmek, se neheztelésnek. Különben is, megvolt az indok a sietségre, a szobatársak bármikor visszajöhettek, és nem szerettek volna a folyosón ácsorogni. Így aztán pár perccel később ismét ruhában voltak. Árpád fölkattintotta a villanyt, kinyitotta az ablakot, majd visszaültek az ágyra és cigarettára gyújtottak.

– Ismered a Bélát? – kérdezte Kata.

– Miféle Bélát? – kérdezett vissza Árpád.

– Aki az egyetemi lapot csinálja. Igazából nem csak ő csinálja, de elég nagy beleszólása van, hogy mi legyen benne.

Árpádnak eszébe jutott, hogy tényleg, van olyan is, hogy egyetemi lap. Egyáltalán nem úgy nézett ki, mint egy folyóirat, sokkal inkább, mint a megyei napilap, csak éppen kisebb annál, négy oldalból, egyetlen, hosszában félbehajtott lapból állt. A Kommunista Ifjúsági Szövetség egyetemi szervezete adta ki, a hallgatók leginkább arra használták, hogy miután kiröhögték magukat, abba csomagolták az otthonról kapott kolbászt, szalonnát és tepertőt.

– Nem ismerem.

– Ha akarsz, odaadom neki a verseidet.

– Az enyémeiket?

– Igen.

– És a tieidet?

– Azokat nem.

– De miért nem?

A lány vállat vont, jelezvén, hogy erre nem óhajt válaszolni.

– Honnan ismered amúgy?

– Találkoztunk párszor. Nos, odaadjam neki vagy sem? Ha beszélek vele, biztosan beteszi őket a lapba.

– Komolyan?

– Persze. Különben nem mondanám. Na, figyelj, odaadom neki a verseidet, és a következő számban benne is lesznek.

Árpádban ébredezni kezdett valamiféle gyanú, közben azonban arra gondolt, igazából ahhoz, hogy mi történt Kata és Béla között, végtére is semmi köze.

Kata igazat mondott. Bélának csupán egyetlen kérdése volt a versekkel kapcsolatban. Az, hogy a szerzőjük tagja-e a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek.

– Természetesen – felelte Kata.

– Csak mert tudod, mégiscsak a KISZ lapja... Meg hát amúgy is. Nem akarunk mi kötelezővé tennénk bármit is, de azért fontos, hogy az ember véleményt nyilvánítson bizonyos dolgokról. És ennek az egyik lehetséges formája az, hogy az ember elköteleződik. Azzal is mutatja, hogy állást foglalt.

– Biztosíthatlak, hogy a szerző KISZ-tag. Egyébként nagyon tehetséges költő.

– Ha te ajánlod, akkor ebben nincs okom kételkedni.

Kata nem tudta eldönteni, Béla bókol-e vagy gúnyolódott, de ezen nem is akart merengeni.

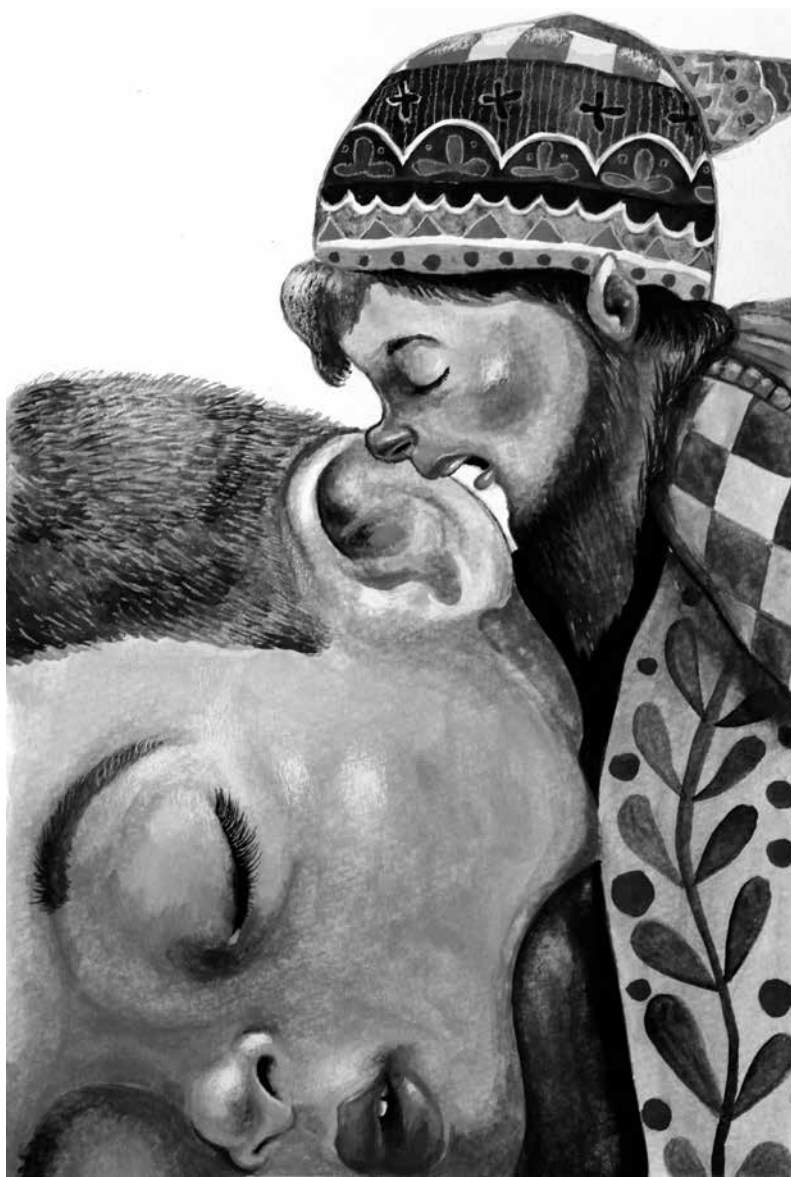
A versek benne voltak az egyetemi lap következő számában. Egy kivételével. Azt a bizonyos fekete költeményt Árpád nem adta oda. Kiradírozhatta volna a ceruzás megjegyzéseket, azonban szöveget ütött benne a tanár úr megjegyzése a társadalom bírálatáról. Neki viszont esze ágában se volt bírálgatni. Akkor is hallgatott, amikor az évfolyamtársai pár hazulról érkezett feles után a

kollégiumban komcsizni kezdtek, vagy szidták Kádárt meg a ruszkikat. Árpád ilyenkor jobbnak látta távozni is.

A következő hazautazáskor az egyetemi lapot is vitte magával. Abban a lapszámban ő képviselte az irodalmat. Érdekes módon ezúttal nem talált benne semmi röhögnivalót. Úgy látszik, ennyit tesz, hogy az embernek ott van a neve. Furcsa volt egyébként látni és újra meg újra. Mintha nem is az övé lenne. Se a név, se a versek. Idegennek érezte őket. Nem a sajátjának. Ennyit tenne a nyomdafesték?

Végül nem mutatta meg az újságot odahaza. Kereste a hétvégén az alkalmat, ám egyik pillanatot se talált megfelelőnek. Vasárnap úgy ült föl megint a vonatra, hogy a táskájában ott lapult az egyetemi lap, ugyanúgy, ahogy péntek este belesúszította.

– Költő vagyok – hiába mondta bele ezeket a szavakat a vasúti éjszakába, ezek is olyan idegennek tűntek, mint az egész helyzet. Beleértve Kata átütő hónaljzagát, amit sehogy nem bírt megszokni.

Király-Horváth Hajnalka: Manó mesék I.